

BUDAPEST

KEPES POLITIKAI NAPILAP

ELŐFIZETÉSI ÁR		KISFIZETÉS		KISFIZETÉS	
Évesi ár	12 Ft	Évesi ár	12 Ft	Évesi ár	12 Ft
6 hónapos	6 Ft	6 hónapos	6 Ft	6 hónapos	6 Ft
3 hónapos	3 Ft	3 hónapos	3 Ft	3 hónapos	3 Ft
1 hónapos	1 Ft	1 hónapos	1 Ft	1 hónapos	1 Ft

A „Budapest“ története.

UDAPESTET a hatvanas évek végén és a hetvenes évek elején még inkább tarthattuk valamelyik osztrák tartomány székhelyének, mint Magyarország fővárosának. A város lakossága, társadalmi élete túlnyomó részben, ipara, kereskedelme teljesen német volt. Maga a város elhanyagolt, szegényes külsejű; csupán a Lipót-város, a belváros néhány utcája, meg a pesti dunapart mutatták a jólét és haladás nyomát.

Utcákon, üzletekben, nyilvános helyeken a magyar szó ritkaság számba ment, s a vidéki magyar ember félve jött ide, mert tudta, hogy a német nyelv nélkül nem igen boldogulhat.

A hetvenes évek azután meghozták az üdvös átalakulást. Ekkor kezdett megmozdulni az a hatalmas életerő, mely az elnyomatás sötét korszaka alatt teljes tétlenségben szunnyadt volt a magyar nemzetnek erőszakosan elzsibbasztott ereiben. A törvényhozás, a tepsedés álmából uj életre ébredt társadalommal egyesülve, nagy erővel kezdte meg az ujjaalakítás roppant munkáját.

A föléledésnek, a fejlődés útjait kereső lázas tevékenységnek emekorszakára esik a „BUDAPEST” keletkezése.

A magyar sajtó viszonyai ebben az időben még igen szomorúak voltak. A német sajtó volt az úr az országban. A német lapok kétségbeejtő virágzásnak örvendettek s mellettük támadtak ugyan egyre magyar hírlapok is, de erőre nem igen kaphattak, mert egyrészt anyagi erejük nem versenyezhetett a német ujságvállalatokkal, másrészt pedig a nemzet zömét csak igen-igen lassan lehetett közönyösségéből felrázni s ujságolvasásra szoktatni.

A munkásoknak, iparosoknak a fővárosba özönlő ezrei is német lapokhoz voltak kénytelenek folyamodni, mert egy magyar néplap alapítása akkor még olyan vakmerő, olyan kétségbeesett vállalatnak látszott, amelyre tőkét kapni lehetetlen volt.

Ebben az időben szánta rá magát *Wodianer* Fülöp, akinek már akkor jól felszerelt nyomdaintézete volt a fővárosban, hogy *az első magyar képes néplapot* megindítsa.

Halvaszületett vállalkozásnak tartotta ezt mindenki s bizonyos szánakozással vett a tervről tudomást, kétségtelennek tartván, hogy a német néplapok versenye s a magyar köz- és munkásnép közömbössége csakhamar el fogja azt temetni.

De a „BUDAPEST” kiadótulajdonosa nem rettent vissza az akadályoktól s 1877. évi november hó 15-én megjelent az első képes magyar néplap: a „BUDAPEST.”

Huszár Imre, a kiváló tehetségű író volt a lap szerkesztője; ő indította meg a harcot a német néplapok ellen s habár neki nem is sikerült a zászlót diadalra juttatnia: abból a nagy sikerből, melyet a merész vállalko-

zás elért, a kiadótulajdonos áldozatkészségén és kitartásán kívül őt is bizonyára jelentékeny rész illeti, mert neki kellett a közönyösség, fásultság és hitetlenség jegét megtörnie s ennek a nagy és nemes feladatnak ő, félévig tartó szerkesztői működése alatt teljes erejével igyekezett megfelelni.

Rendkívüli nehézségeket okozott ebben az időben a „BUDAPEST“-nek a képek kérdése. A társadalomnak azok az osztályai, melyeknek a magyar kultúra számára való meghódítását a lap fő céljául kitűzte, már a német lapok képeihez voltak szokva s ízlésük meglehetősen ferde irányba terelve. A „BUDAPEST“-nek tehát, ha célját elérni s feladatát megoldani akarta, nem volt szabad egyszerűen kitérnie a verseny elől, csak lassankint szakíthatott a német képes lapok irányával s terelhetette egyre szaporodó hiveinek ízlését a helyes mederbe.

Képeink miatt sok gáncsoskodást, sok durva támadást és kicsinylést kellett eltűrnünk eleinte a felületesen ítélőktől; de túrtünk nyugodtan s dolgoztunk tovább lankadatlan buzgalommal. És most büszke öntudattal tekinthetünk vissza megfutott pályánkra és annak nehéz küzdelmeire. Mert célunkat ha nem is értük el teljesen, de legalább megközelítettük: magyar lapot adtunk a köznép, a munkás, a kisiparos és egyáltalában azon társadalmi osztály kezébe, mely addig hirlapot vagy egyáltalában nem olvasott, vagy pedig német laphoz volt kénytelen folyamodni. Mert a magyarság ügyét sikerült teljes diadalra vinnünk azon a téren, mely husz évvel ezelőtt még meghódíthatatlannak lászott; s mert azt a kis sereget, mely az első időben lapunk köré csoportosult, sikerült immár százezrekké növelnünk s olyan sereggé alakíta-

nunk, melynek minden tagja testestől-lelkestől magyar-nak vallja magát s mindenféle felforgató tanok ellen az igaz hazaszeretet vértjével van fölfegyverkezve.

*

Az első, nehéz idők alatt a lap vezetésében gyak-rabban fordultak elő változások. *Huszár* Imre 1878 elején Párisba költözött; utána a lap szerkesztését *Zoványi* Mihály vezette, de rövid idő multával külön lapot alapít-ván, megvált a „BUDAPEST”-től s helyét *Brankovics* György foglalta el. Pár évvel később ő is követte Zoványit a lap-alapítás terén, de szintén nem nagyobb szerencsével, mert mind a két új lap igen rövid életű volt.

A „BUDAPEST” szerkesztését *Brankovics* György után 1882. év november havában *Gracza* György vette át s a lap azóta az ő szerkesztésében jelenik meg s az ő vezetése alatt érte el föllendülésének azt a fokát, mely példátlan a magyar hirlapirodalom történetében.

A „BUDAPEST”-nek minden párttól való teljes füg-getlensége, határozott, tiszta függetlenségi iránya, melyet *Kossuth* Lajos is többször nagy elismeréssel említett föl leveleiben; — továbbá élénk és egyre gazdagodó tar-talma, kiállításának tetszetős volta, hírszolgáltatásának az egész országra kiterjedő alapos szervezése, a külföldnek majdnem valamennyi nagy városával való állandó ösz-szeköttetése, egyre tökéletesbülő s a napi eseményekkel is számoló képei egymásután fegyverezték le ellensé-geinket s egyre több barátot vontak olvasóink táborába.

S ma már a szerény keretek közt megindult „BUDA-PEST” naponta $1\frac{1}{2}$ —2 íven, vasárnapokon és ünnepeken, valamint nagyobb események alkalmával 3 íven, sőt ennél is nagyobb terjedelemben s az összes lapok közt a

legnagyobb példányszámban jelenik meg. A lap rendes napi példányszáma 45 ezer; ünnepeken és vasárnapokon 55 ezer; de nem ritkán ennél is jóval nagyobb. *Rudolf* trónörökös halála alkalmával 72 ezer példányban, *Kossuth* Lajos halálakor 95 ezer példányban jelent meg a „BUDAPEST.” Olyan szám ez, melylyel Magyarországon más lap nem dicsekedhetik.

De az is kétségtelen, hogy a kiadó tulajdonos czég semmi költséget nem kimélt s nem kimél, a mikor a nagy közönség igényeinek gyors és pontos kielégítéséről volt és van szó. Minden nevezetesebb esemény alkalmával külön kiküldött tudósítók látják el a lapot teljes hitelességű értesítésekkel s a vidéki tudósítóknak, levelezőknek is legügyesebb, legkipróbáltabb gárdája segít érdekessé és változatossá tenni a „BUDAPEST” tartalmát. E mellett a lap nyomdai kiállítása is egyre fejlődik. A régi sajtógépek, melyekből a „BUDAPEST” első évfolyamai kikerültek, már mind a lomtárba jutottak s helyüket három gyönyörű szerkezetű rotációs gép foglalta el, amelynek mindenike óránként 10—12 ezer lapot képes kinyomtatni és összehajtogatni.

Ez a gépészeti berendezés teszi lehetővé, hogy a lap minden rendkívüli eseményt a nap bármely szakában pár óra alatt sok ezer példányban tudathat a közönséggel s csak ilyen berendezés mellett volt lehetséges, hogy *Kossuth* Lajos elhunytának gyászshirét, melyről 1894. évi márczius 20-án éjjeli 11 órakor a lap kiküldött külön tudósítója küldte az első távirati értesítést a fővárosba, a „BUDAPEST” pontban éjfélkor már külön kiadásban közölte a fővárosi közönséggel.

A „BUDAPEST“ soha sem volt sem egy párt, sem valamely társadalmi osztály kizárólagos lapja. Határozott függetlenségi irányának érintetlen fentartása mellett az egész olvasó közönséget szolgálta mindig, bátran sikraszállott minden igazságos ügyért s felkarolta mindenkor bármely társadalmi osztály jogos érdekeit. Ez a magyarázata annak, hogy a „BUDAPEST“-et a tisztviselő, a tanító, a munkás, a földmives nép épen úgy, mint az iparos és a középosztály ma is leghivebb, legőszintébb, legigazabb barátjának, érdekei legönzetlenebb és legbátrabb védelmezőjének ismeri. Ez a titka rendkívüli elterjedésének s ez a záloga még fényesebb jövőjének.

Ami ujitás a hirlapsajtó terén az utóbbi két évtized alatt felvirágzott, azt majdnem kivétel nélkül a „BUDAPEST“ kezdte meg.

A magyar lapok közt a „BUDAPEST“-nek volt legelőször rotációs sajtógépje; a „BUDAPEST“ kezdte meg a vasárnapi melléklapok kiadását. Eleinte ez a melléklap „VASÁRNAPI SZÜNÓRÁK“ címet viselt, később

cím alatt élclappá alakult át s azóta állandó és közkedveltségben részesülő vasárnapi melléklete a „BUDAPEST“-nek.

A „BUDAPEST“ honosította meg a magyar lapokban az apró hirdetéseket, mely ma már egyik legkedveltebb

és leghasznosabb rovata a hirdető közönségnek. És ugyancsak a „BUDAPEST“ kezdeményezte a hirlapoknak egyes példányokban való vidéki elárusítását, a mivel ismét a kevésbbé tehetős néposztályoknak tett rendkívül nagy szolgálatot.

*

Tizenkilencz éves pályafutása alatt a „BUDAPEST“ szerkesztőségéből egész serege kelt szárnyra a hirlap-íróknak, akik ma már az irodalomnak s különösen a hirlapirodalomnak méltó büszkeségei. *Porzolt* Kálmán, a „FŐVÁROSI LAPOK“ szerkesztője, *Csajthay* Ferencz, a „BUDAPESTI HIRLAP“ szerkesztője, *Schmittely* József, a „PESTI HIRLAP“ segédszerkesztője, *Jancsó* Dezső, a „HAZÁNK“ szerkesztője, *Pósa* Lajos, „AZ ÉN UJSÁGOM“ szerkesztője, *Hevesi* József, az „OTTHON“ szerkesztője, *Benes* János, az „EGYETÉRTÉS“ segédszerkesztője, *Inczédy* László, a „MAGYARORSZÁG“ helyettes szerkesztője; továbbá *Sziklay* János, *Mészáros* István, a korán elhunyt fiatal költő, *Solder* Hugó, az „OTTHON“ kezdeményezője, *Luby* Sándor, *Gáspár* Imre, *Déry* Gyula, *Salamon* Ödön, *László* Elek, *Törös* Tivadar stb. mind hosszabb ideig voltak tagjai a „BUDAPEST“ szerkesztőségének.

Kivülök a politikai élet sok kiváló alakját számithatta és számithatja a „BUDAPEST“ dolgozótársai közé. Boldogult emlékü *Törs* Kálmán valamint *Borostyány* Nándor éveken át volt a lapnak vezércikkírója; *Szederkényi* Nándor, *Horváth* Ádám, *Hentaller* Lajos, *Illyés* Bálint országgyűlési képviselők évek óta állandóan támogatják a „BUDAPEST“-et közleményekkel; de kívülök is az ifjabb írói nemzedéknek sok jeles tagja keresi fel állandóan a „BUDAPEST“-et.

A lap rendes belső dolgozótársai ez idő szerint *Gracza György* szerkesztőn kívül *Bajza József*, a lapnak alapítása óta belső munkatársa, *Szentirmay-Smillely Géza*, *Kovács Dénes dr.*, *Hollósy Géza*, *Farkas Emőd*, *Ujvári Béla*, *Ságh József*, *Veres Sándor*.

A képeket *Homicskó Athanáz*, *Nemes Mihály*, *Bellony Lajos* és *Goró Lajos* jeles művészek rajzolják.

A szerkesztőség tagjain kívül természetesen egész sereg vidéki levelező munkálkodik nagy buzgósággal azon, hogy a „BUDAPEST“ egyre tovább haladjon a fejlődés útján s így újabb százzezreket vonjon be hívei táborába.

Semmi kétségünk abban, hogy ez sikerülni is fog.

A „BUDAPEST“ előfizetési ára : Helyben : egész évre 10 frt, félévre 5 frt, negyed évre 2 frt 50 kr., egy óra 85 kr. Vidéken : egész évre 12 frt, fél évre 6 frt, negyed évre 3 frt, egy óra 1 frt. Egyes szám ára helyben 3 kr., vidéken 4 kr.

